

СЛАВІСТИЧНІ ФОРУМИ В ЮГОСЛАВІЇ 2001 р.

З 12 по 16 вересня 2001 р. в Белграді відбулася 31-ша міжнародна славістична конференція, присвячена дням Вука Караджича. Організатор цього традиційного представницького форуму, на який з'їжджаються вчені-сербісти багатьох країн світу – Міжнародний славістичний центр при філологічному факультеті Белградського університету. Специфікою белградських славістичних наукових зустрічей є визначена тематика, щороку інша, але неодмінно пов'язана з важливими проблемами сербського мовознавства та історії сербської літератури. Цього року лінгвісти зосередили свою увагу на вирішенні актуальних питань вивчення, нормування та викладання сербської мови, а літературознавці – на проблемах сербського оповідання.

Після урочистого відкриття конференції, на якому виступили директор Міжнародного славістичного центру проф. **З.Бойович**, ректор Белградського університету проф. **М.Богданович**, декан філологічного факультету проф. **Р.Божович**, відбулося пленарне засідання, в ході якого відомі славісти порушили важливі питання сербістики, пов'язані з проблематикою конференції. Так, німецький літературознавець проф. **М.Єніхен** проаналізував берлінський період у творчості відомого прозаїка епохи реалізму Лази Лазаревича, белградський лінгвіст проф. **Ж.Станойчич** виголосив доповідь про джерела субстанції та структури літературної мови, польський мовознавець проф. **В.Лубаш** розповів про найновіший польсько-сербський словник як джерело вивчення лексики цих мов.

Подальша робота форуму відбувалася в рамках секцій (працювала секція мовознавства, а також дві літературознавчі – давньої та нової літератури), оскільки програмою було передбачено 123 доповіді. Наукові славістичні конференції, тридцять перша з яких відбулася в Белграді у вересні 2001 р., мають не просто давню традицію, вони є проявом тяглості у розвитку славістичної науки, у розвитку сербістики – як югославської, так і міжнародної. Щорічні белградські зустрічі славістів дають змогу ознайомитись із найновішими досягненнями у розвитку сербської славістичної науки, адже їхніми учасниками є найвизначніші югославські вчені, а також із актуальними тенденціями у розвитку світової славістики, які презентують гості з інших країн. Так, цього року присутні ознайомились з рефератами таких відомих югославських лінгвістів, як **Л.Попович** (Белград), **М.Ковачевич** (Белград), **Д.Мршевич-Радович** (Белград), **Б.Остоїч** (Никшич), **Д.Гортан-Премк** (Белград), **Б.Станкович** (Белград), пос-

лухали доповіді знаних літературознавців **Р.Маринкович** (Белград), **Є.Реджеп** (Новий Сад), **Д.Петровича** (Белград), **Й.Делича** (Белград), **Н.Мілошевич-Джорджевич** (Белград), **М.Матицького** (Белград), **Б.Човича** (Новий Сад), **С.Ж.Марковича** (Белград), **Ж.Младеновича** (Белград), **Д.Іванича** (Белград) та багатьох інших. Велике зацікавлення славістів викликали виступи літературознавців-письмеників, відомих сербських прозаїків **А.Єркова** (*“Народження модерного сербського оповідання”*) та **С.Дамянова** (*“Сербське оповідання кінця ХХ століття: автопоетичний погляд”*).

Крім учених з Югославії, активну участь у форумі взяли іноземні славісти. 47 сербів з різних країн Європи та США долучилися до обговорення проблем наукової конференції, серед них **Л.Лашкова** (Софія), **Б.Тошович** (Грац), **Х.Калб** (Інсбрук), **А.Кречмер** (Бохум), **Б.Зелінський** (Познань), **С.Шмітран** (Терамо), **М.Якубец-Семкова** (Вроцлав), **В.Зенчук** (Москва) та багато інших. **Т.Екман** (Лос-Анджелес) репрезентував уже нечисленну, на жаль, групу славістів, які брали участь у першій міжнародній славистичній конференції, присвяченій дням Вука Караджича. Однією з найбільш представницьких на форумі була “українська група”. Проф. **А.Смольська** (Одеса) виступила з доповіддю “*Назви кольорів у функції іменників*”, **О.Микитенко** (Київ) запропонувала увазі учасників конференції реферат про паралелі в українському й сербському фольклорі, **О.Дзюба** (Київ) звернулася до творчості видатного сербського письменника М.Црнянського, зокрема до його оповідання “Апофеоз”, **А.Татаренко** (Львів) розповіла про цикли оповідань Д.Кіша (“Гробниця для Бориса Давидовича”) та **Б.Пекича** (“Новий Єрусалим”). Київські вчені **В.Ярмак** та **Л.Стеблина** взяли участь у засіданні круглого столу, присвяченого проблемам викладання сербської мови як іноземної, поділилися досвідом вивчення цього предмета в українському середовищі.

11–13 жовтня 2001 р. в Ніші, найбільшому культурному центрі Південної Сербії, проходив П’ятнадцятий конгрес Союзу славистичних товариств Югославії. До складу цієї організації входять Товариство сербської мови та літератури Сербії, Товариство сербської мови та літератури Чорногорії, Славистичне товариство Сербії, Товариство російської мови Чорногорії, Спілка словакістів Сербії, Спілка викладачів сербської мови та літератури Республіки Сербської, що зумовило великий інтерес до цієї наукової події у всіх трьох республіках. Організаторами конгресу, крім Союзу славистичних товариств Югославії, були Центр наукових досліджень Сербської Академії Наук та Мистецтв (САНМ), а також Студійна група з вивчення сербської мови та літератури філософського факультету Нішського університету. Місцем проведення не випадково обрано Ніш – місто з давніми науковими традиціями, яке цього року святкувало тридцятиріччя філософського факультету.

На урочистому відкритті Конгресу виступили: голова Союзу славистичних товариств Югославії проф. **С.Ж.Маркович**, заступник міністра освіти та спорту Сербії **В.Маїч**, проректор Нішського університету проф. **М.Секулич**, декан філософського факультету проф. **Д.Жунич**. На пленарному засіданні заслухано доповіді провідних учених-славістів Белградського університету **Д.Іванича** “*Напрями модернізації сербської літератури*”, **Л.Поповича** “*Грамматика реченнєвих конфігурацій*”, **М.Дешича** “*Нормування сучасної сербської мови як наукова та навчальна проблема*”,

Б.Станковича “*Про функціональну методикку вивчення слов’янських мов у сучасних умовах*”.

У центрі уваги науковців були дві теми: “Вивчення та викладання мови та літератури в сучасних умовах” та “Історія у романтичній поемі слов’янських народів”. У рамках першої з них працювали три секції (сербської мови та літератури, викладання мови та літератури, славистична), на засіданнях яких розглядалися такі підтеми: “Зв’язок викладання у початковій, середній та вищій школі”, “Наука про мову, наука

про літературу, методика викладання”, “Методика викладання іноземних мов у сербському мовному середовищі”, “Викладання сербської мови і діалектне середовище”, “Позакласні заняття у навчальному процесі”. Вибір подібної проблематики, на нашу думку, надзвичайно вдалий, оскільки важливість континуїтету у викладанні на різних ступенях освіти не потребує доведення. Особливістю нішського форуму було те, що на засіданнях секцій свої думки висловлювали як викладачі університетів, спеціалісти з методики викладання славістичних дисциплін, так і вчителі й методисти з усієї Сербії, Чорногорії та Республіки Сербської – представники різних ступенів освіти, однаково зацікавлені в її повноцінному функціонуванні. Впродовж трьох днів учасники конференції дискутували про проблеми викладання філологічних дисциплін та про можливість оптимізації навчального процесу, ділилися досвідом (дуже різним хоча б з огляду на те, що у Ніші зібралися викладачі з трьох республік). На засіданнях секцій порушувалися питання не тільки методологічного характеру – великою була питома вага доповідей з лінгвістичних та літературознавчих проблем. Учасники цих секцій (а їх було близько двохсот) заслухали 84 доповіді, виголошені такими відомими югославськими науковцями, як **Б.Чорич** (Белград), **С.Калезич** (Никшич), **М.Ковачевич** (Белград), **С.Слушич** (Никшич), **Н.Богданович** (Ніш), **Р.Мароєвич** (Никшич), їхніми колегами з різних університетів Сербії, Чорногорії, Республіки Сербської, а також викладачами сербської мови та літератури середніх шкіл та гімназій. Такий зв’язок між університетською наукою та шкільною практикою є надзвичайно плідним. Гідний наслідування приклад організаторів конгресу в Ніші, які уможливили такий обмін досвідом та думками. Не всі учасники конференції були доповідачами: чимало викладачів приїхало послухати виступи, взяти участь в дискусії. Дирекції багатьох навчальних закладів, розуміючи необхідність подібного обміну досвідом, організували колективні поїздки своїх працівників на конгрес.

Крім вітчизняних сербів, у роботі форуму взяли участь викладачі сербської мови та літератури з сусідніх країн – Болгарії та Македонії. Особливий інтерес викликав, наприклад, реферат **Ц.Іванової** з Велико-Гирновського університету, темою якої було вивчення історії сербської та болгарської мовної стандартизації за допомогою перекладних творів XIX ст.

З науково-дослідницькими проектами Центру наукових досліджень САНМ та Студійної групи з вивчення сербської мови та літератури філософського факультету Нішського університету пов’язаний вибір другої з запропонованих тем – зусиллями цих наукових колективів, починаючи з 90-х років у Ніші щодва роки проводяться міжнародні конференції “Література та історія”, видаються збірники наукових праць з цієї важливої для літературознавства проблеми. Жваву дискусію викликала доповідь **П.Милосавлєвича** (Новий Сад) “*Дві ідеї югослов’янства: сербська та хорватська*”, не залишили байдужими присутніх реферати **С.Ж.Марковича** (Белград) “*Історичне в поемах “Слов’янська віла” Любомира Ненадовича та “Стоянка, мати з Княжополя Скендера Куленовича”*”, **Б.Летича** (Ніш) “*Словінство*” у поемах боснійських францисканців XIX століття”. Зацікавлений обмін думками був результатом доповідей “*Історична основа “Битви на Граховці 1858 р” Джуко Средановича”* **М.М.Стояновича** (Ніш), “*Симбіоз історії та фольклору в “Полтаві” О.С.Пушкіна”* **Б.Човича** (Новий Сад), “*Історизм пушкінських поем: проблеми та стереотипи”* **І.Антанасіє-**

вич (Приштина). **А.Татаренко** (Львів) виголосила реферат на тему “*Виклик історії та доля романтичної поеми у ХХ столітті*”.

Велика кількість доповідей (програмою було передбачено 107 виступів) та ініційовані ними дискусії не стали на перешкоді активній участі референтів та слухачів у культурній програмі конгресу: зустрічі з представниками однієї з найстаріших культурних установ Сербії – Матиці Сербської з Нового Сада – Головою Матиці **Б.Ковачком**, науковим секретарем **Д.Станичем** (відомим читачам як Іван Негришорац), директором бібліотеки Матиці Сербської (також письменником) **М.Вуксановичем** і популярним поетом **П.Максимовичем**, а також в перегляді модернізованої інтерпретації славної “Коштани” **Б.Станковича** у виконанні Нішського драматичного театру.

Алла ТАТАРЕНКО